

з одного боку, а з іншого – через загрозу статті 131 Статуту про покарання щодо непокори наймачеві.

Таким чином, Положення про найм на сільські роботи від 12 червня 1886 р. певним чином врегулювала відносини найму-продажу робочої сили у сільському господарстві України. Але цей закон відразу ж виявив свої слабкі сторони. Фактично він був прийнятий в інтересах землевласників за рахунок робітників. Це виявилось у ряді постанов кримінального характеру, що загрожували лише робітникам, складності розірвання договору за ініціативою робітників, праві наймача накладати на робітників штрафи та арешти за власним розсудом, відсутності гарантій захисту життя та здоров'я робітників тощо.

Список використаних джерел

1. Свод законов Российской империи. – Т. XII, ч. II. – СПб., 1893.
2. Сельский хозяин. – 1897. – № 38.

*Іващенко В. А., к. і. н., доцент,
Черкаський національний університету ім. Б. Хмельницького*

ОХОРОНА АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ У 1920 –30 рр. ХХ ст.

Однією з етнічних українських територій яка після розпаду Австро-Угорщини опинилася у складі сусідньої держави стало Закарпаття, яке після 1918 р. увійшло до складу Чехословаччини як окремий автономний округ. Перебуваючи у складі Австро-Угорщини. Закарпаття підпорядковувалося Угорському королівству, з огляду на це на його території діяло угорське законодавство з інтелектуальної власності, яке за своїм змістом було практично ідентичним австрійському. Що стосується чеських земель, то вони належали до австрійської частини імперії Гавзбургів, а відтак там на момент утворення Чехословаччини чинним було законодавство Австрії [1].

Новий закон «Про авторське право» було прийнято у 1926 р. (далі – Закон 1926 р.). Основою нового законодавства з авторського права став австрійський закон 1895 р. У Законі 1926 р. відображалися система і основні принципи австрійського законодавства які полягали в єдності і виключності авторських прав, що закріплювали не тільки матеріальні, але і нематеріальні права [2]. Положення Закону 1926 р. відповідали міжнародним стандартам охорони авторського права оскільки Чехословаччина приєдналася до Бернської конвенції у 1921 р. [3]. Щодо характеристики самого закону, то попри схожість із старим австрійським законодавством він мав і свої особливості. У § 1 був чітко визначений предмет регулювання закону, зокрема до нього відносилася сфера літературної художньої, музичної та фотографічної творчості. Також, детально наводився перелік об'єктів авторського права (§ 4, 5), однак, вказаний перелік подавався не в одній, а декількох статтях які об'єднували об'єкти авторського права за певним напрямом та специфікою. Якщо в § 4 були включені різного роду оригінальні твори, то в § 5, мова йшла про похідні твори. На рівні з іншими об'єктами, Законом 1926 р. охоронялися твори кінематографії або твори створені аналогічним чином. В окрему групу в межах § 4 були об'єднані креслення, плани, карти, пластикові креслення, ескізи, географічні і топографічні плани, глобуси, фотографії та інші технічного змісту твори. Вказаний у § 4 перелік об'єктів авторського права вичерпним не був.

Згідно § 7 регламентувалася правова охорона похідних творів, зокрема перекладів, аранжувань та інших творів. Такі твори були об'єктами правової охорони за умови наявності дозволу на переклад, або переробку від власника оригінального твору. Також, законом визначалося поняття публікації твору (оприлюднення) (§ 8). Автором твору, відповідно до § 9 вважалася особа, яка створила твір. Зважаючи на це, автором могла бути тільки фізична особа, хоча у законі про це прямо не йшлося. Законодавцем чітко визначалося поняття співавторства, яке видом ділилося на подільне і неподільне (§ 10). Закріплені у Чехословацькому законодавстві принципи охорони є достатньо близькими до сучасних. Окремими статтями, регламентувалися особисті немайнові права, право на ім'я (§ 12), Право видати твір анонімно або під псевдонімом (§ 13). Автор міг передати права невизначеному

колу осіб, або у спадщину. Реалізація майнових прав та порядок передачі, прав на твори був аналогічний закону 1895 р. [4]. Важливими були положення, що закріплювали конфіденційність і приватність листування. Заборонялося без згоди авторів листування та особи до якої адресований лист публікувати таке листування. (§ 26). Право дозволяти чи забороняти опублікування листів після смерті автора належало спадкоємцям.

Що до переліку випадків вільного використання творів (§ 29), вони були обмежені, а їх перелік був практично незмінним у порівнянні з законом 1895 р. Як і раніше, дозволялося цитування, використання в навчальних і наукових цілях, використання в домашніх умовах та ін. Новацією було поява положень які регламентували порядок діяльності літературних та інших асоціацій, та фактично започатковували систему колективного управління. Щодо термінів охорони твору то їх тривалість була збільшена до 50 років. Така тенденція характерна для більшості країн, що були утворені унаслідок підписання Версальсько-Вашингтонської системи договорів. Як і Польща, Чехословаччина долучилася до Бернської конвенції. Законом охоронялася цілісність та зміст творів які були цінними для суспільства. Справедливо зауважити, що чехословацьке законодавство яке діяло на території Закарпаття не для всіх творів застосовувало 50 річний термін охорони. Згідно § 41 фотороботи охоронялися 10 років після видання, а якщо робота була опублікована після смерті автора то 10 років після публікації. Особливістю Закону 1926 р. стала деталізація положень щодо захисту порушених авторських прав. Зокрема, свідоме порушення авторських прав, яке вчинила особа прирівнювалося до злочину (§ 45, 46). Санкція за який передбачала позбавлення волі на строк від двох тижнів до шести місяців, або штраф у розмірі двохсот п'ятдесяти тисяч крон або ж обидва покарання. Натомість, за менш жорсткі порушення санкції були значно меншими. Згідно (§ 47) за порушення авторського права яке не принесло значних збитків санкція передбачала штраф у розмірі від п'ятдесяти до десять тисяч крон або позбавлення волі на строк від трьох днів до одного місяця. Також, визначалася підсудність справ та особливості притягнення до відповідальності окремі категорії осіб зокрема військовослужбовців (§ 49). Поряд з кримінальною відповідальністю за правопорушення визначені у §45 або § 46, у процесі розгляду могли бути застосовані тимчасові заходи які передбачали різного роду дії що унеможливлювали б подальше порушення до закінчення розгляду справи [4].

Передбачалася можливість заміни ув'язнення грошовим стягненням. Більшість осіб відповідали у рамках цивільного позову. Зміни до закону про авторське право 1926 р. було внесено у 1936 р. Вони загалом були незначними і стосувалися окремих параграфів. Зокрема, зміни стосувалися порядку використання твору § 16 (а); порядку публікації твору, та порядку дачі дозволів на публікацію (§ 21); використання творів в освітніх цілях і з пізнавальною метою у громадських місцях (§ 23), також правил використання творів періодичної преси та інших творів із зазначенням джерела (§ 24). Окремі зміни стосувалися прав професійних асоціацій, які по суті були організаціями колективного управління. Згідно § 30 а), визначався правовий статус такої асоціації та загальні засади її діяльності та ліцензування з боку держави. На підставі внесених змін асоціації, що мали відповідний статус отримали цілий спектр можливостей щодо управління майновими правами авторів. Облік таких асоціацій здійснювався Міністерством освіти Чехословаччини [5]. Таким чином, законодавство Чехословаччини у сфері промислової власності та авторського права, зберігаючи у своїй основі старе австрійське законодавство було істотно доповнене змінами, що зроблені із врахуванням тодішніх європейських тенденцій. Законодавцем деталізовано об'єкти охорони, включені положення щодо управління майновими правами авторів та посилено норми відповідальності щодо прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. RIGORÓZNÍ PRÁCE [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/84003/?lang=cs>
2. Olga Pitelová. Vývoj a ochrana autorských práv v oblasti kultury \\ Masarykova univerzita Právnická fakulta Katedra občanského práva. 2007. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу https://is.muni.cz/th/81629/pravf_m/.doc

3. Vilém Vinopal. Analýza českého autorského práva v kontextu společenských změn: vývoj od poloviny 20. století do současnosti: diplomová práce [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу http://piratskenoviny.cz/?c_id=32710 [28 10. 2010]

4. Zákon o právu autorském, 218/1926 Sb. ZÁKON ze dne 24. listopadu 1926 o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) Změna: 120/1936 Sb [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=31>

5. Zákon ze dne 24.4.1936, kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 24. listopadu 1926, č. 218 sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=6540&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Ігнатенко Т. В.

Шамара С. О.

Ухань О. І.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ “М’ЯКОГО” ПРАВА В УКРАЇНІ

Процеси європейської інтеграції України та її вихід на ширшу міжнародну арену спонукають до нових наукових досліджень багатьох аспектів співвідношення національної правової системи із поняттями міжнародного права. Й окремо тут постає питання тлумачення “м’якого” права, передумов та практики його використання у правозастосовній діяльності в Українській державі на сучасному етапі розвитку.

Юриспруденція США та країн Західної Європи ввела термін “м’якого” права (soft law) ще в 1970-х роках. Своєрідним підсумком всієї термінологічної дискусії можна вважати працю Ричарда Бакстера “Міжнародне право в його безкінечному розмаїтті” (1980), в якій він зауважив на великій множинності актів “м’якого” права. Зокрема, вчений виокремив: а) положення міжнародних договорів, які потребують уточнення в наступних угодах (т.зв. *actum de contrahendo*); б) положення міжнародних договорів, які потребують подальшого погодження для наділення їх силою; в) положення міжнародних договорів, які відносяться до розряду програмних і не є обов’язковими до виконання; г) декларації, комюніке, резолюції та інші заключні акти, які не є формально обов’язковими, але можуть мати політико-правовий вплив [1, 549-566].

Джон Голд під “м’яким” правом розумів сукупність норм двох видів: 1) договірні норми, які є невизначеними за своїм змістом та не породжують для держав конкретних прав і обов’язків; 2) норми, які містяться в заключних актах міжнародних інституцій та організацій, і які не наділені обов’язковою юридичною силою [2, 443-489]. У 1990-х рр. Хартмут Хілленберг у своєму “холодному погляді” на “м’яке” право зауважив, що, незважаючи на свою специфіку, воно має ні моральну, ні політичну, а саме юридичну природу, і до класифікації Голда додав, що в першій категорії норм потрібно розглядати міжнародні угоди, котрі були укладені без урахування Віденської конвенції про міжнародні договори, тобто такі угоди, які присутньо і не є міжнародними договорами [3, 505].

Французький юрист Проспер Вейль уже в 1980-х роках не поділяв думки про “відносну нормативність” положень “м’якого” права на відміну “твердому”. Тобто фактично він був проти поділу міжнародного права на “тверде” та “м’яке”, адже їхні норми, незалежно від спеціальної диференціації, завжди є правовими нормами [4, 414]. Певна річ, рекомендаційну сутність “м’якого” права не сприйняла радянська і почасти сучасна російська юриспруденція. У 1985 р. Роман Колодкін цілком у дусі “критики буржуазного капіталізму” стверджував, що концепція “м’якого” права – це, по-перше, “спроба втиснути в межі міжнародного права положення, які не формують міжнародно-правових норм”, а по-друге, “часткова деюридизація цілої низки зобов’язань міжнародного права” [5, 96-97].

У межах пострадянського простору можна виокремити декілька робіт російських, білоруських та українських авторів, які теж долучилися до дискусії щодо визначення та використання норм “м’якого” права відповідно у вітчизняній теорії держави і права та юридичній практиці. Серед них – Ігор Лукашук [6], Ольга Кашлач [7], Ольга Шпакович [8], Ксенія Смирнова [9], Олександр Лепетюк [10] та інші дослідники. На наш погляд, усі автори, які так чи так коментують окреслену тут тему, більше зосереджені на дискусії про саме